

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

**Bankwatch
Network**

~~AZ EURÓPAI UNIÓ ALAPJOGI CHARTÁJA~~

SEMMIBE VÉVE

**a Budapest Airport
bővítése során**

2023. április

Tájékoztató az EBB Igazgatótanácsa számára a Budapest Airport bővítési projektről

2023. május

Az Európai Beruházási Bank (EBB) 2018 decemberében 200 millió euró hitelt nyújtott a budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér bővítésére, amely projekt célja az utasforgalom 50 százalékos növelése a következő nyolc évben.

2021 októberében az EBB csoport panaszkezelési mechanizmusa (EIB-CM) arra a következtetésre jutott, hogy a Budapest Airport projekt nem felel meg az EU környezetvédelmi jogszabályainak, sem az EBB környezetvédelmi és társadalmi előírásainak. Azonban az EIB-CM ajánlásainak érdemi teljesítése mindeztáig nem történt meg. Sőt, a feltárt jogsértések egyikét sem korrigálták vagy orvosolták.

A projekt súlyosan érinti a repülőtér környékén élő embereket, akik régóta szenvednek a légszennyezéstől és az elviselhetetlen zajtól.

Az EIB-CM vizsgálata azt is feltárta, hogy nem készült környezeti hatásvizsgálat. Ráadásul a helyi lakosokat megfosztották attól a joguktól, hogy konzultáljanak velük a repülőtér-bővítési tervekről és azok hatásainak enyhítésére irányuló intézkedésekről.

Sürgetjük az EBB igazgatótanácsát, hogy vizsgálja felül az EBB intézkedéseit annak érdekében, hogy ez a projekt teljes mértékben megfeleljen az EU környezetvédelmi jogszabályainak és az EBB előírásainak, és különösen annak érdekében, hogy a folyamat részeként az érdemi nyilvános konzultációt és a környezeti hatásvizsgálat (KHV) megvalósítását írja elő.

A jelen tájékoztató rámutat arra, hogy ez az EBB által finanszírozott projekt továbbra is sérti a lakosok alapvető, az Európai Unió Alapjogi Chartájában is rögzített jogait.

7. cikk

A magán- és a családi élet tiszteletben tartása

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák.

A Budapest Airport főterve feltételezései szerint 2032-re több mint kétszeresére nő az utasforgalom. Az EIB-CM megállapította, hogy 2013 és 2019 között a forgalom 46,5 százalékkal nőtt, és „a projekt repülőtér területére, valamint annak hatáskörzetére gyakorolt kumulatív légszennyezési hatásainak teljes terjedelmét nem értékelték az alkalmazandó szabályozási kerettel összhangban”. Továbbá a környezetvédelmi és társadalmi irányítási terv (Environmental and Social Management Plan, ESMP) nem határozott meg intézkedéseket a repülőtér környékén élőket érintő, projekttel kapcsolatos zajszennyezés monitorozására vagy enyhítésére. Mivel az ESMP frissítése még függőben van, a lakosság nem kapott tájékoztatást a tervezett „hatékony és hosszú távú enyhítési intézkedésekről a felmerülő negatív társadalmi szempontokat illetően”.

A szükséges hatásvizsgálat nélkül a repülőtéri működés várható felfutása rendkívüli mértékben megzavarja a lakosok életét. Az ebből eredő akut és krónikus zaj- és légszennyezettségnek való kitettség sérti a lakosok otthonuk

békés élvezetéhez való jogát, megzavarja a magán- és családi életet, hátrányosan érinti az egyéni jólétet és emberi egészséget, növelve a megbetegedések, valamint a már meglévő állapotok súlyosbodásának valószínűségét.

Az EIB-CM arra a következtetésre jutott, hogy a jövőbeni forgalomművekedésnek a levegőszennyezésre gyakorolt hatását nem értékelték, ami az EBB előírásai megsértésének minősül.

11. cikk

A véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága

1. Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát, valamint az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságát anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatna, továbbá országhatárookra való tekintet nélkül.

Az EIB-CM megállapította, hogy a lakosságot nem tájékoztatták a forgalom és a zajszennyezés jelentős növekedéséről. Kiemelt jelentőséggel bír az, hogy az engedély megadása után a nyilvános konzultáció korlátozott volt, ami ellentétes éppen a nyilvánosság részvételéről szóló irányelv és az EBB 10. előírása céljával és szellemével.

Az EIB-CM azt is megállapította, hogy nem valósult meg a civil társadalom képviselete a Regionális Zajvédelmi Bizottságban, amelyet a Budapest Airport hozott létre a 18/1997. KHVM-KTM együttes rendeletnek megfelelően, amely „kimondja, hogy az «ülések nem nyilvánosak», és «a tag a zajvédelmi bizottsági tevékenység során tudomására jutott, a repülőtér üzemeltetésével vagy fejlesztésével kapcsolatos adatokat, információkat kívülálló harmadik személynek nem adhat át». Más szóval, a zajvédelmi bizottság nem tájékoztathatja a nyilvánosságot a zajszennyezéssel kapcsolatos kérdésekről, ami azt jelenti, hogy „a lakosságnak és a civil társadalomnak nem áll módjában, hogy a felkínált csatornákon keresztül hangot adjon aggályainak vagy megoldást keressen”.

Valójában csak az EBB projektdokumentumának frissítésekor fedezték fel a nyilvánosság érintett tagjai, hogy a repülőtér-bővítési projektet módosították. Aggasztó módon, a projektgazda a stratégiai zajtérkép felülvizsgálatát 2022-ben nyilvános konzultáció nélkül végezte el, figyelmen kívül hagyva az EIB-CM ajánlását, miszerint a projektgazda „(újra) feltérképezi a projekt által érintett érdekelt feleket, és megfelelően bevonja őket, ideértve az EBB környezetvédelmi és társadalmi szabályzata 1. és 10. előírásának megfelelő átfogó panasztételi mechanizmus létrehozását”.

Az EBB nem gondoskodott arról, hogy az érintett lakosokat megfelelően tájékoztassák az aggályra okot adó kérdésekről és a kockázatokról, amelyeknek kiteszi őket a súlyos környezetszennyezés, beleértve a zajt, és különösen elmulasztotta kifogásolni azt a jogszabályt, amely megtiltja az ilyen információk nyilvánosságra hozatalát.

17. cikk

A tulajdonhoz való jog

1. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik.

A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni.

A repülőtérhez legközelebb eső negyedekben élő emberek többsége jóval azelőtt ott lakott, hogy a repülőtér terjeszkedni kezdett volna. A repülési zajkibocsátás, szennyezés és vibráció folyamatos növekedése miatt ingatlanok értéke drámaian csökkent.

A reptér által elindított zajcsökkentési programról nem egyeztettek a lakosokkal. Számukra csupán nem megfelelő műszaki megoldásokat kínáltak, amelyek gyenge minőségű, a lakóépületekben a zajt és rezgést nem jelentős mértékben csillapító ablaküvegek beépítésével jártak.

Alakosok, különösen a kiszolgáltatott csoportok vagy a pénzügyi nehézségekkel küzdők kevésbé tudnak alkalmazkodni a jólétüket veszélyeztető környezethez, vagy abból távozni. Ez azt jelenti, hogy a környező lakónegyedekben élők ezrei rekednek a repülőtér bővítése miatt értékcsökkent ingatlanokba. Néhány házat fizikailag megrongált a zajszennyezés, a rezgés és a légörvényképződés. A falrepedés és a leeső tetőcserepek szokásos jelenségek. A kertek és a szabadtéri területek használatát szintén erősen korlátozza a rendszeres erős zaj és légörvényképződés. A repülőtér közelében élők nem tudnak a szabadban beszélgetni, hiszen a repülőök ötpercenként, a legforgalmasabb órákban pedig még annál is gyakrabban haladnak el fölöttük. Ezek a hatások megakadályozzák, hogy a lakosok használhassák és élvezhessék ingatlanaikat.

37. cikk

Környezetvédelem

A magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az uniós politikákba, és a fenntartható fejlődés elvével összhangban biztosítani kell megvalósulásukat.

Az EIB-CM megállapította, hogy a projektet, annak ellenére, hogy a repülőtéri kapacitás bővítésével jár, nem tették környezeti hatásvizsgálat tárgyává, bár azt az uniós joggal és az Európai Unió Bíróságának (EUB) joggyakorlatával összhangban legalább átvilágítási vizsgálatoknak kellett volna alávetni, beleértve a repülőtér infrastruktúrájában bekövetkezett változások kumulatív hatásának figyelembevételét. Megállapítva, hogy a projektgazda egyáltalán nem mutatott be érdemi bizonyítékot, az EIB-CM arra a következtetésre jutott, hogy „nem világos, hogy az EBB szolgálatai milyen alapon minősítették a projekt elemeit... az EBB előírásaival összhangban lévőnek”. Azáltal, hogy a projekt átvilágítási folyamatába nem építette be a magas szintű környezetvédelmet, a Bank nem gondoskodott a fenntartható fejlődés elvének a finanszírozott projekt keretében történő érvényesítéséről.

41. cikk

A megfelelő ügyintézéshez való jog

3. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az Unió a tagállamok jogában foglalt közös általános elvek alapján megtérítse számára az intézményei és alkalmazottai által feladatuk teljesítése során neki okozott károkat.

Az EIB-CM által végzett felülvizsgálat súlyos hiányosságokra mutatott rá a Budapest Airport fejlesztési projekt EBB által végzett értékelésében. Annak ellenére, hogy az EBB szolgálatai teljes mértékben tisztában voltak a jogszabályi követelményekkel, nem kértek be megfelelő dokumentumokat a hitelfelvevőtől annak bizonyítására, hogy a projekt megfelel az uniós jognak. Az EBB kezdetben helyesen tájékoztatta az Európai Bizottságot a vonatkozó KHV átvilágítási követelményekről, valamint a KHV vizsgálat és összefoglalójának rendelkezésre állásáról, ám a későbbiekben a projektdokumentációban azt állapította meg, hogy a „korábbi hozzájárulások” miatt nincs szükség KHV-ra.

Az EIB-CM jelentése szerint „az EBB-nek nincs bizonyítéka arra, hogy a kérdéses projektekre vonatkozóan KHV-t vagy bármilyen átvilágítási vizsgálatot végeztek volna”. Továbbá „az EBB részére nem nyújtottak be semmilyen környezetvédelmi engedélyt, amely megszerzése megtörtént volna, amennyiben alkalmazták volna a KHV-irányelv követelményeit”.

További információ:

Anna Roggenbuck, CEE Bankwatch Network, annar@bankwatch.org

Dönsz-Kovács Teodóra, Magyar Természetvédők Szövetsége, donsz.kovacs.teodora@mtvsz.hu